

temporada alta

FESTIVAL DE TARDOR DE CATALUNYA · GIRONA / SALT

TEMPORADA ALTA 2009 – FESTIVAL DE TARDOR DE CATALUNYA GIRONA/SALT

De l'1 d'octubre al 11 de desembre

ESTRENA A L'ESTAT ESPANYOL

LES PRESIDENTES

De Werner Schwab

Direcció de Krystian Lupa

Teatre de Salt

Dissabte, 14 de novembre

Diumenge, 15 de novembre

DOSSIER DE PREMSA

INTRODUCCIÓ

Després de dos Bernhard -*Ritter, Dene, Voss* i *Das Kalwrek*- el director escènic **Krystian Lupa**, figura emblemàtica del teatre polonès i europeu, torna al festival amb la primera obra del controvertit dramaturg austríac **Werner**

Schwab, *Die Präsidentinnen (Les presidentes)*. El seu personal estil, particularment provocador per escatològic i degradant, el seu imaginari grotesc i la seva distorsió del llenguatge es troben ja en aquesta peça protagonitzada per tres dones que pertanyen a aquella classe social que preferim no veure: la seva rutina és humiliant, els seus records insípidos i el seu llenguatge vulgar. Interpretada per tres actrius que van més enllà del punt on una dona deixa d'agradar-se a si mateixa, aquesta producció del Teatr Polski de Wroclaw promet ser una altra intensa experiència teatral de la mà d'un director que sap mostrar millor que ningú el que s'amaga a l'interior de cada personatge.

1. FITXA ARTÍSTICA

LES PRESIDENTES

De Werner Schwab
Direcció de Krystian Lupa

Autor: **Werner Schwab**

Traducció de l'alemany: **Monika Muskala**

Dramatúrgia, direcció, escenografia i música: **Krystian Lupa**

Intèrprets: **Bozena Baranowska (Erna)**, **Halina Rasiakówna (Greta)**, **Ewa Skibinska (Mariedl)** i **Aldona Struzik (Verge Maria)**

Amb la participació dels nens: **Martí Casabó Roset**, **Nil Cardoner Gratacós** i **Paula Puig Vilert**

Il·luminació: **Marek Stupka**

So: **Maciej Kabata**

Assistència artística: **Halina Rasiakówna**

Regidora i apuntadora: **Iwona Rolczynska**

Improvissació sobre el tema **Bésame mucho**: **Mieczyslaw Mejza**, enregistrada a l'Stary Teatr, Cracòvia.

Producció:

Estrenada al teatre Swiebodzki el 17 de setembre de 1999

LLOC: **TEATRE DE SALT**

FUNCIONS: **14 de novembre, a les 21 hores, i 15 de novembre, a les 19 hores**

PREU: **24 €**

DURADA: **1 hora 40 minuts sense entreacte**

Espectacle en polonès amb sobretítols en català

2. PRESENTACIÓ DE L'ESPECTACLE

El director polonès **Krystian Lupa** es va interessar per aquest autor austríac, controvertit on els hi hagi, que en aquesta ocasió ens obre les portes al miserable destí de tres dones. A l'obra hi trobem escatologia, catolicisme, sexe, incest, misèria, tot sense tabús i amb un realisme palpable i humit. Les tres actrius es llencen desenfrenadament a les aigües tèrboles i no sempre higièniques del text de **Schwab**.

La brillant producció de **Krystian Lupa** es basa en una obra de l'escandalós pare dels *Brutalistes d'avui dia*, **Werner Schwab**, les obres del qual cap teatre austríac va voler acollir mentre el dramaturg encara era viu. **Les Presidentes** és la història de tres dones que

no tenen vida més enllà d'una programació de televisió, una intolerància amb rerefons religiós, una feina humiliant i records del passat. Les dones pertanyen a una classe social els membres de la qual preferim evitar. La seva vida interior és superficial, els seus records insípidos, el seu llenguatge deficient i vulgar, els seus horitzons mentals limitats per la rutina i la crueltat de la petita burgesia. Totes tres viuen en un món de somni, però quan perden el control de la il·lusió es veuen abocades al crim.

L'espectacle és una intensa experiència equiparable a les antigues tragèdies gregues. Bożena Baranowska, Halina Rasiakówna i Ewa Skibi estan esplèndides.

3. NOTA DEL DIRECTOR

“Em pregunto per què ens interessin tant les persones excloses, els desheretats, els pobres d’esperit. Potser hem assolit els límits de la nostra aventura intel·lectual i espiritual, i és justament en aquesta gent on retrobem – i ho crec profundament – quelcom que hem oblidat en les nostres societats que evolucionen amb tanta rapidesa. Una intuïció cada cop més forta empeny els artistes cap a aquest univers, i fa que desitgin submergir-se profundament en el misteriós tartamudeig de l’existència.

Schwab ho va posar en pràctica d’una manera molt particular. Era fill d’una dona de la neteja, fet que explica moltes coses. La seva infància va ser exactament com la realitat d’aquesta obra. I ell, que va conèixer amb dolor aquesta realitat, només podia tractar-la amb ironia.

Les Presidentes de Schwab es pot considerar una obra humanística. En ella vaig trobar-hi una veritat, comportaments humans, traces de sensibilitat, de dolor, de desig, de felicitat. Tot allò que compon el destí de les persones. A la nostra societat hi ha cada vegada més persones excloses. Pateixen un procés de degradació del qual no són responsables. Són víctimes de la nostra civilització i de les nostres exigències abusives”.

Krystian Lupa

4. BIOGRAFIA DE KRYSTIAN LUPA

Krystian Lupa va néixer el 7 de novembre de 1943 a Jastrzebie Zdroj (Silèsia). Durant els anys 1963-69 va estudiar a l'Acadèmia de Belles Arts de Cracòvia, a les facultats de pintura i disseny, on l'any 1969 va obtenir el títol de dissenyador gràfic. Posteriorment va estudiar direcció cinematogràfica a l'Escola Superior de Cinema de Lodz (estudis que no va arribar a acabar) i direcció dramàtica a l'Escola Superior de Teatre de Cracòvia (1973-1977), on es va diplomar el 1978. Després d'acabar els estudis va col·laborar amb el Teatre Norwid de Jelenia Gora, on va cercar noves formes d'expressió teatral amb joves actors, i el Teatre Stary de Cracòvia, el qual des de 1984 va convertir-se en el seu lloc de treball gairebé exclusiu.

El període a Jelenia Gora va caracteritzar-se pels espectacles d'autor: *L'habitació transparent* (1979), *El sopar* (1980), i les produccions d'Stanislaw Ignacy Witkiewicz (precursor polonès del teatre metafísic i el teatre de l'absurd): *Les gracioses i les mones* (1978), *Els pragmàtics* (1981), *Maciej Korbowa i Bellatrix* (1986).

Aquests espectacles, definits en el manifest del director *El Teatre de la Revelació*, tracten el teatre com una de les possibilitats per a conèixer i transgredir les fronteres de la individualitat humana. La síntesi d'aquest corrent de recerca va donar lloc a l'espectacle basat en la novel·la d'Alfred Kubin *L'altra part* - 1985 (*Die andere seite*), una mena de viatge a les profunditats de l'interior que va representar-se al Teatre Stary amb el títol de *La ciutat dels somnis*.

Els espectacles següents representats a l'Stary constitueixen un canvi de temàtica: aborden els problemes ètics i penetren en la situació espiritual de l'home a l'època del gran canvi cultural. Eren *Els somniadors* (1988) de Robert Musil, *Els germans Karamazov* (1990) de Fiodor Dostoievski, *L'home sense propietats* (1990) de Robert

Musil (espectacle realitzat a l'Escola de Teatre de Cracòvia), *Malta* (1991) de Rainer Maria Rilke, *Kalkwerk* (1992) de Thomas Bernhard i *Els sonàmbuls* (1995, 1998) de Hermann Broch. Els darrers anys tots els espectacles són adaptacions de novel·les, la major part d'autors austríacs, a excepció de dos drames de Bernhard representats l'any 1996: *Immanuel Kant* al Teatre Polski de Wroclaw i *Ritter, Dene, Voss* a l'Stary de Cracòvia.

Des de 1983 exerceix de pedagog a l'Escola Superior de Teatre de Cracòvia, on dóna classes des de 1993.

Va presentar espectacles seus a diferents festivals tant a Polònia com a l'estranger, entre altres al Festival de Tardor de París (1998) i al Festival Internacional d'Edimburg (1999), on va obtenir diversos premis. El seu muntatge en tres parts *Els sonàmbuls* (*Pasenow o el romanticisme, Esch o l'anarquia i Huguenau o el realisme*) presentat al Teatre Stary, va obtenir el Gran Premi de la Crítica 1998/99 al millor espectacle estranger de la temporada parisina.

Krystian Lupa ha rebut els dos premis teatrals més importants a Polònia: el Premi Konrad Swinarski (1988) i el Premi Leon Schiller (1992).

Lupa és també l'autor del recull d'assajos teatrals *Utopia i els seus habitants* (Krakow, Baran i Suszczynski, 1994).

L'estil característic de la direcció de **Lupa** va convertir-se en matèria d'estudi a la monografia de Grzegorz Niziolek titulada *L'alter ego i la utopia. El teatre de Krystian Lupa* (Cracòvia, Universitas, 1997).

El polonès **Krystian Lupa**, recentment guardonat amb el Premi Europa pel Teatre, va arribar des de les arts plàstiques a l'escena. Ell mateix sol dissenyar les seves escenografies i molts dels seus muntatges parteixen de textos no teatrals (un capítol de *Los hermanos Karamazov*, poesia de Rilke, narrativa de Broch i Musil...).

A Espanya s'han pogut veure varis dels seus espectacles en festivals como el Grec, **Temporada Alta** i el Festival de Otoño, el més recent *Factory 2*, sobre Andy Warhol. Però mai abans s'ha posat al davant d'un projecte espanyol i mai abans ha abordat un text de Beckett. Com tampoc La Abadía i José Luis Gómez s'han endinsat mai en el peculiar univers beckettà

5. SOBRE EL TEATR POLSKI DE WROCLAW (POLÒNIA)

El **Teatre Polski de Wroclaw** (Polònia) és el teatre més antic i més gran de la regió de la Baixa Silèsia (al sud-oest de Polònia), la inauguració del qual data de gener de 1946. El teatre consta de tres escenaris: l'Escenari Gran (Escenari Jerzy Grzegorzewski), on es representen majoritàriament obres clàssiques, l'Escenari Petit, on es representen obres més populars (comèdies, sàtires, etc.) i també produccions musicals. I l'Escenari a l'Estació de Tren Świebodzki, fundat l'any 1994 quan l'Escenari Gran va quedar destruït en un incendi. L'Escenari a l'Estació de Tren Świebodzki es dedica a produccions més experimentals.

El **Teatre Polski** està format per gairebé una quarantena d'actors de totes les generacions. Al llarg dels seus 60 anys d'història, ha tingut directors tan il·lustres com Zygmunt Hübner, Jerzy Grzegorzewski, Henryk Tomaszewski, Jerzy Jarocki, **Krystian Lupa**, Grzegorz Jarzyna, Paweł Miśkiewicz i Jan Klata. Des del mes de setembre de 2006, Krszstof Mieszkowski ocupa el càrrec de director artístic i general del teatre.

6. ENTREVISTA A KRYSTIAN LUPA

The Blue Room

Lukasz Maciejewski

Març de 2008

Lukasz Maciejewski: Fou la casualitat el que el portà a representar *Les Presidentes* de Werner Schwab després d'haver llegit *L'exterminació del poble*?

Krystian Lupa: No exactament. Grzesiek Wisniewski, el meu alumne, que en aquell moment estava fent l'adaptació teatral en el Teatre STU a Cracòvia, em portà una còpia de *Les Presidentes* perquè la llegís. Anteriorment, no havia parat massa atenció a Schwab. Però després de llegir *L'exterminació del poble*, vaig pensar que el llenguatge de Schwab era despreocupadament divertit, una provocació inútil basada en un poble ple d'odi.

L.M: Schwab és brillant o vulgar?

K.L: Sens dubte, és únic. Al principi el veia una mica vulgar, però quan vaig llegir *Les Presidentes*, vaig descobrir un to estrany i patètic que em va tocar la fibra. Fou just en aquell moment quan vaig veure una posada en escena superba basada en *L'exterminació del poble*, dirigida per Anna Augustynowicz al Teatre Contemporani a Szczecin, i és més, inclús el primer drama de Schwab, que en un principi no volia ni veure, em provocà una gran impressió.

L.M: L'estrena de *Les Presidentes* a Viena fou un escàndol.

K.L: Sí, però escrupolosament planejat pels artistes. El director i els actors, amb un menyspreu premeditat i a la vegada agradable, abusen de tres personatges primitius durant dues hores. És totalment lícit, per suposat, però quin sentit té? Bé, no preteníem ofendre a ningú. A *Les Presidentes* descobrim tres retrats patètics i ambigus.

L.M: El públic ha identificat trets maternal, de ties, àvies, veïns. D'alguna forma, els seus propis trets...

K.L: El text és bàsicament dolorós. Cruel i dolorós. S'obren massa portes que duen a la ment massa cares. Quan vam treballar amb *Les Presidentes*, de seguida vam quedar fascinats amb Erna, Maria i Greta i les actrius s'identificaren amb els personatges i amb la degradació de les dones.

L.M: Així doncs, segons aquest principi, la lletjor i el repulsiu també hi són presents en mi?

K.L.: Sí, per suposat. De totes maneres, “la lletjor i la repulsió” són sovint reflexes subjectius de l’arrogància. Tots la tenim. Erna, Greta i Maria són part d’un extracte o una essència de degradació que ens afecta a tots. Quan expressen les seves opinions ens resulten familiars perquè parlen de coses que tots temem.

L.M.: El text de Schwab es veu reflectit en els escrits dels seus autors austríacs predilectes (Thomas Bernhard, Hermann Broch o Robert Musil)?

K.L.: Sens dubte, en els de Bernhard. Hi és present a tot Àustria. És com un dolç verí. La influència de Bernhard, pel seu impactant llenguatge, es fa visible en les obres de Schwab o Elfriede Jelinek.

L.M.: En el cinema, hi ha Michael Haneke o Ulrich Seidl.

K.L.: Allò que distingeix Schwab dels altres és l’atac que produeix amb el seu llenguatge quasi estúpid que predomina en els seus textos, inclús de forma obsessiva. En llegir els seus drames, hom s’accontenta amb la satisfacció que són confessions gens assenyades. Però en realitat, és molt més que allò. Es tracta d’una manifestació constant de tots els infantilismes i estupideses que hi ha a l’inconscient col·lectiu.

L.M.: La gent estúpida diu ximpleries.

K.L.: Les coses sense sentit entren en conflicte en un món desconegut i distint al qual no podem accedir-hi. Per això, d’alguna manera, ho sacralitzem.

L.M.: *Les Presidentes* santifiquen la merda.

K.L.: Bé... no totes ho fan d’una forma tan oberta i escatològica com Maria. Erna i Greta volen ser millors i estar “per sobre”, com altres dones, ser unes triomfadores. Però fracassen en l’intent, les regions degradades “ho diuen tot”.

L.M.: L’any 2003, en el Teatre Polski a Breslau, va dirigir *Asil*, basada en *Els baixos fons* de Màxim Gorki. A *Asil*, igual que a *Les Presidentes*, la temàtica que mostra és la de gent òrfena, imperfecta i degradada.

K.L.: En aquest moment, el que més m’importava era mostrar personatges que estiguessin exclosos de la cultura definida en termes generals. Personatges que fins ni tan sols tenen lloc en una cultura de masses tan hermètica i incomprensiva. Perquè aviat em vaig adonar que existeixen pocs textos literaris de qualitat que aborden honestament aquests temes. De forma reveladora, tot quant esperava aconseguir amb aquest tema en aquell moment ho vaig trobar en un text antic de Gorki, *Els baixos fons*.

L.M.: Per què va canviar el títol per *Asil*?

K.L.: El vaig agafar prestat de *Nachtasyl*, una traducció alemanya d’*Els baixos fons* de Gorki. La paraula “asil” em semblà molt reveladora. Un asil és un refugi universal per a gent que d’alguna manera és imperfecta (discapacitada o portadora d’ocultes debilitats comprometedores).

L.M: A *Les Presidentes*, Maria, la Verge Maria, una santa de merda, segur que se sentiria a gust en un “asil”. Cada presidenta vol ser una santa.

K.L.: El tema religiós a *Les Presidentes* és vital. Començant per la primera escena en què tres dones miren atentament el Papa quan es dirigeix a la multitud. Veiem que les tres, Greta qui menys, tracten d'encaixar en els estàndards morals i religiosos als quals es refereix el Papa.

L.M.: Però no ho aconsegueixen.

K.L.: Són pietoses, però segueixen igual d'infantils i desesperançades pel que fa a les seves condicions religioses i de la vida mateixa.

L.M: La impotència constant en relació amb els ensenyaments de l'Església i els manaments de Déu és un tema extens. Però parlàvem de Maria...

L.M: Creu que és mística?

K.L.: Maria té diverses visions relacionades amb la Verge Maria, amb qui hi sent una gran inclinació, cosa que s'associa d'una forma figurativa amb la seva professió (treu la merda de les cases de merda de la gent).

L.M: No de Déu...

K.L.: Per què no? És un treball humà. I necessari. En realitat, és molt cristià: cal humiliar-se una mica per guanyar-se la salvació.

L.M: Ara de debò, com veu el personatge? És una malalta mental?

K.L.: No sabria dir-ho. És una mica de tot. Una mica santa, una mica boja... una mica nena.

L.M: Ewa Skibinska, que interpreta a Maria, vesteix com una nena, com una eterna adolescent.

K.L.: Així és com Schwab volia mostrar-la. Maria és una nena. Una verge. Però no vull donar cap importància a l'infantilisme d'aquest personatge amb els seus vestits. Es podria dir que el vestit és bastant involuntari. La gent vesteix així. Es compra roba en botigues de segona mà, a les rebaixes, i a vegades el secret es troba en el gust individual.

L.M: A Greta i a Erna els agrada arreglar-se.

K.L.: Intenten estar guapes. Aquests intents estan plens de diversos sabors, de com interpreten elles aquesta “bellesa”. El que Greta entén per una dona guapa, o com ha de ser una dama, com ha de moure's, vestir. Què significa ser una persona elegant i atractiva? Mentre Greta vol ser elegant, Erna diu: “Vull ser decent”. I ja tenen una altra excusa per començar a discutir.

L.M: Discuteixen per qualsevol cosa.

K.L.: Estan envoltades d'un conflicte constant. Tenen baralles acalorades, normalment sobre nimietats. Li està permès dir “merda”? , o, per què la gent caga?

L.M: Són preguntes molt importants!

K.L: Tot allò que tingui a veure amb la pietat, veracitat, decència o castedat, especialment en un context sexual, provoca de forma immediata una discussió. Sigui quin sigui el tema, el més important és discutir. L'excusa és el de menys. Aquest fou un dels descobriments de Bernhard: a la gent li encanta discutir. Fins i tot si sentim odi o agressivitat per alguna cosa indescriptible, de seguida trobem quelcom, qualsevol cosa, tot i que no tingui cap fonament, com a motiu de discussió.

L.M: Maria és una cap de turc ideal perquè, per un moment, no tracta de defensar-se a si mateixa.

K.L: A Greta i Erna els desperta un sentiment de pena que les fa sentir-se superiors, mentre que la seva estupidesa i ingenuïtat semblen il·limitades en comparació amb la seva saviesa. No sols humilien Maria, sinó que a la vegada la toleren i fins i tot l'estimen a la seva manera. No els queda una altra opció. Així és com funciona amb els amics fidels, una mica estúpid potser... Com un gos, la intel·ligència del qual no es té en compte, però amb qui s'hi pot parlar. I durant hores...

L.M: Li va agradar treballar a *Les Presidentes* a Breslau?

K.L: Fou increïble. Quan vam començar a treballar els personatges compreguem que la matèria més simple, més primitiva amaga alguna cosa excepcional.

L.M: Bozena Baranowska (Erna), Halina Rasiakówna (Greta) i Ewa Skibinska (Maria) interpreten els seus personatges de forma brillant.

K.L: Crec que per a les tres *Les Presidentes* fou una experiència més enllà dels reptes estàndards que planteja l'actuació. Quedaren fascinades amb els seus personatges. Potser se suposa que Bozena, Halina i Ewa havien de redimir els seus personatges? Salvar-les de la humiliació del públic?

L.M: Doncs ho han aconseguit.

K.L: *Les Presidentes* és la posada en escena més independent de totes les que he fet. Des de sempre ha tingut vida pròpia per si sola. Ha estat representada dotzenes de vegades i ha viatjat per tot arreu.

L.M: Fins i tot a l'estranger.

K.L: Encara rebem invitacions. Potser aviat viatgem cap a l'Equador.

L.M: Quina reacció tenen el públic estranger i els crítics sobre la posada en escena?

K.L: En general, fantàstica. Però als països on Schwab ja ha fet la seva posada en escena, el públic que està acostumat a veure colors cridaners i radicals queda sorprès amb la faceta humana de les dones. Ho veu sorprenent.

L.M: Com un descobriment?

K.L: A vegades es porten una decepció. Perquè "Així no s'interpreta Schwab". Com si hi hagués una manera preestablerta de com cal o no cal fer.

L.M: Tot el món que ha vist *Les Presidentes* ha quedat fascinat amb el seu decorat. L'habitació d'Erna, decorada amb quadres religiosos *kitsch* que resulten molt familiars. Semblen les habitacions de les nostres ties, àvies, oncles, etc. D'on va treure la idea?

K.L: Era la cuina de la meva infantesa.

L.M: Passà la seva infantesa a la cuina?

K.L: No, no era la meva cuina, però vaig passar la meva infantesa a la cuina. Vivia amb els meus pares en un centre escolar. Era un pis de cinc habitacions enorme però em passava el dia a la cuina.

L.M: Per què?

K.L: No ho sé, així és com es feia aleshores... Una habitació era l'estudi del meu pare; la segona era per a la meva mare, la meva tia Julia i per a mi; la tercera era el menjador (sols els convidats podien estar-s'hi allà i dormir en el llit turc). Encara tinc aquell llit, és a l'habitació del costat... Recordo la primera vegada que la meva professora de secundària vingué a casa. Es va quedar estupefacta. Li va preguntar a ma mare: "Bé, ara ensenyi'm l'habitació del seu fill si us plau". "És que és a la cuina". "A la cuina? Amb aquest pis tan gran, per què a la cuina?"

L.M: Vostè i la cuina, és tan... musulmà. Quan tingué la seva pròpia habitació?

K.L: Quan era a l'onzè grau i els meus pares remodelaren la seva habitació.

L.M: Recordo que a casa de la meva àvia, al camp a Olesnica, la paret estava coberta de moqueta i decorada amb quadres religiosos il·luminats amb una llanterna. Com a l'habitació d'Erna.

K.L: No és que hi haguessin quadres religiosos a casa meva, però recordo una habitació com la d'Erna a casa del meu amic de la infància, Eryk. Vivia amb la seva mare, que era vídua, i era el fill petit. Eren molt pobres. Tenien una paret blava, com la d'Erna. Me'n recordo...

L.M: Com el cel?

K.L: Sí, com el cel... Un cel de fa mil anys, el cel dels primers cristians.

7. LA PREMSA HA DIT

“Si no fos per l’arriscada i gairebé exhibicionista actuació, aquesta producció ni tan sols existiria. Halina Rasiakówna, Ewa Skibińska i Bożena Baranowska traspassen el punt en què l’actriu deixa d’agradar-se. Mal arreglades i sense cap mena d’educació, es barallen i bramen sense parar. Totalment desvergonyides, s’obren de cames, sacsegen els malucs i comparteixen els seus somnis eròtics amb homes. Rasiakówna és la que ha anat més lluny — el seu personatge, Greta, és tot un homenot: gens elegant, amb el caminar pesat i la mirada plena de rancúnia cap a tot i tothom. Però hi ha una escena muda afegida pel director durant l’entreacte que ens diu més sobre els personatges de Schwab que la mateixa actuació: tres nens burletes observen les tres dones i els punxen els cossos immòbils amb pals com si fossin un munt de fems”.

Roman Pawlowski, Gazeta Wyborcza

“Tres dones dins un micromón a dalt de l’escenari. Basant-se en el text brutalista de Werner Schwab, Krystian Lupa ha creat una producció austera que provoca patiment físic... La producció de Lupa té molt de ritme... Krystian Lupa ha aconseguit crear una obra magnífica i molt

important dins el gènere. En aquesta producció, el complicat text de Schwab adquireix més força. El director és fidel a l’obra original i fa servir els mecanismes teatrals amb gran habilitat, però sense abusar-ne. És possible que el públic senti certa incomoditat psicològica, però això és bo, perquè els ajudarà a entendre (no es convertiran en homes mancats de qualitats). Tant de bo l’experiment de Lupa investeixi les nostres vides amb aquestes qualitats”.